

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:

- **Beroep tot vernietiging van het decreet van 14 juli 2023 ‘tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de activiteiten van de netbeheerders betreft, en tot opheffing van artikel 22 van het decreet van 2 april 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 tot gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en tot omzetting van richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU’, ingesteld bij het Grondwettelijk Hof door de federale Ministerraad (rolnummer 8170)**
- **Arrest nr. 140/2024 van 21 november 2024**

Samenvatting

Het decreet van 14 juli 2023 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de activiteiten van de netbeheerders betreft, en tot opheffing van artikel 22 van het decreet van 2 april 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 tot gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en tot omzetting van richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU bevat:

- *Bijkomende omzettingsbepalingen omtrent richtlijn (EU) 2019/944;*
- *Het invoeren van een rechtsgrond m.b.t. het invoeren van openbaardienstverplichtingen met betrekking tot energie-efficiëntie en de nieuwe energiebronnen aan de transmissienetbeheerder (Elia) en de beheerder van het vervoersnet (Fluxys).*

Tegen deze bepalingen diende de federale Ministerraad een beroep tot nietigverklaring in bij het Grondwettelijk Hof. Het Hof verwierp het beroep integraal bij arrest nr. 140/2024 van 21 november 2024.

1. Voorgeschiedenis

Het decreet van 14 juli 2023 ‘tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de activiteiten van de netbeheerders betreft, en tot opheffing van artikel 22 van het decreet van 2 april 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 tot gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en tot omzetting van richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne

markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU' werd in het Vlaams Parlement geïnitieerd als een voorstel van decreet¹.

Het decreet bevat:

- wijzigingen aan de lijst van definities uit artikel 1.1.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 (artikel 2);
- bijkomende omzettingbepalingen omtrent richtlijn (EU) 2019/944 m.b.t. de activiteiten van netbeheerders (de artikelen 3, 4, 5, 6, 7, 9);
- het invoeren van de mogelijkheid tot het opleggen van openbardienstverplichtingen aan de transmissienetbeheerder (Elia) en de beheerder van het vervoersnet (Fluxys) met betrekking tot energie-efficiëntie en de nieuwe energiebronnen (artikel 8);
- de opheffing van artikel 22 van het decreet van 2 april 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 tot gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en tot omzetting van richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (artikel 10).

Het voormelde decreet van 14 juli 2023 werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 25 augustus 2023. Het decreet trad op 4 september 2023 in werking.

2. Procedure

Bij verzoekschrift dat aan het Grondwettelijk Hof is toegezonden bij op 20 februari 2024 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 23 februari 2024, is beroep tot vernietiging ingesteld tegen artikel 5, 6 en 8 van het decreet van 14 juli 2023 'tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de activiteiten van de netbeheerders betreft, en tot opheffing van artikel 22 van het decreet van 2 april 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 tot gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en tot omzetting van richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU'.

Die zaak, ingesteld door de federale Ministerraad, werd ingeschreven onder nummer **8170** van de rol van het Hof.

De federale Ministerraad meende immers dat uit artikel 6, § 1, VII, eerste lid, a), en tweede lid, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 (hierna: BWHI) volgt dat het de federale overheid, met uitsluiting van de gewesten, is die bevoegd is om de activiteiten van de transmissienetbeheerder en de beheerder van het vervoersnet te regelen. De bevoegdheid voor het bepalen van het beheer van het transmissie- en vervoersnet omvat ook de bevoegdheid om te bepalen op welke manier dat beheer moet worden verzekerd. Ook wat betreft het rationeel energiegebruik en de nieuwe energiebronnen.

Tot slot meende de federale Ministerraad dat de omstandigheden waarin de transmissienetbeheerder en de beheerder van het vervoersnet opereren sinds het arrest 98/2013 fundamenteel zijn gewijzigd. Niet alleen hebben de energie- en klimaattransitie de Europese en de Belgische wetgever ertoe genoopt het takenpakket van de transmissienetbeheerder bij te stellen. Bovendien, en als gevolg van die transitie, ligt de klemtoon van de openbardienstverplichtingen binnen het recht van de Europese Unie niet langer op het waarborgen van het energiesysteem, maar op de bevordering van hernieuwbare energie en het rationeel energiegebruik, die tot de essentiële aspecten van het beheer van het transmissie- en vervoersnet zijn gaan behoren. Er anders over oordelen, zou volgens de federale Ministerraad tot de onwerkbare situatie leiden waarin een en dezelfde

¹ Zie *Parl. St. Vlaams Parlement* (2022-2023), St. 1753.

transmissienetbeheerder verschillende openbaredienstverplichtingen zou opgelegd krijgen, naargelang van het gewest waarin de verschillende onderdelen van het transmissienet zijn gelegen. Dit pleidooi van de federale overheid was zodoende een pleidooi tot herfederalisering zonder dat daarbij de tekst van artikel 6, §1, VII van de BWHI zou worden gewijzigd.

3. Arrest GwH nr. 140/2024 van 21 november 2024

Bij arrest nr. 140/2024 deed het Grondwettelijk Hof op 21 november 2024 uitspraak over het voormelde bevoegdheidsgeschied:

- Het Grondwettelijk Hof herhaalde diens eerdere vaste rechtspraak dat door aan de gewesten de bevoegdheid inzake de gewestelijke aspecten van energie over te dragen, de Grondwetgever en de bijzondere wetgever volgens het Grondwettelijk Hof aan de gewesten de volledige bevoegdheid hebben toegekend om de regels uit te vaardigen die aan die aangelegenheid eigen zijn, en zulks onverminderd hun beroep, in voorkomend geval, op artikel 10 van de BWHI. Ten slotte behoort de bescherming van het leefmilieu in beginsel tot de bevoegdheid van de gewesten, op grond van artikel 6, §1, II, eerste lid, 1°, van dezelfde bijzondere wet. Die bevoegdheidsgrondslag omvat de bescherming van het klimaat.

Uit hetgeen voorafgaat, volgt volgens het Hof dat, behoudens de uitdrukkelijk vermelde uitzonderingen, de bijzondere wetgever aan de gewesten de exclusieve bevoegdheid heeft toegekend inzake de bescherming van het leefmilieu, de nieuwe energiebronnen en het rationeel energieverbruik. Het komt derhalve de gewesten toe in die aangelegenheden op land verplichtingen op te leggen aan alle betrokken actoren op de energiemarkt, met inbegrip van de transmissienetbeheerder en de beheerder van het aardgasvervoersnet.

- Het Hof stelde dan ook dat de federale bevoegdheid tot het regelen van de aangelegenheden bepaald in artikel 6, § 1, VII, eerste lid, a), en tweede lid, c), van de BWHI, niet zo kan worden begrepen dat het ook de bevoegdheid omvat om aan de transmissienetbeheerder en de beheerder van het aardgasvervoersnet verplichtingen op te leggen die verband houden met de nieuwe energiebronnen, het rationeel energieverbruik en de bescherming van het leefmilieu.
- Het Hof concludeerde dan ook dat de decreetgever bijgevolg bevoegd is om de Vlaamse Regering te machtigen om aan de transmissienetbeheerder en de beheerder van het aardgasvervoersnet openbaredienstverplichtingen op te leggen inzake programma's ter bevordering van het rationeel energiegebruik en hernieuwbare energiebronnen, minimumnormen inzake rationeel energiegebruik bij hun afnemers en investeringen in kwalitatieve warmtekrachtinstallaties, installaties voor de productie van groene stroom, groenestroomcertificaten of warmtekrachtcertificaten.
- Diezelfde redenering moet volgens het Hof ook worden toegepast op de door de federale Ministerraad aangevochten bepaling uit artikel 6 die - wat die voormelde gewestelijke bevoegdheden betreffen - dient tot omzetting van artikel 40, lid 8, van de richtlijn (EU) 2019/944.
- Artikel 6, §3, 3°, van de BWHI bepaalt : « *Er wordt overleg gepleegd tussen de betrokken Regeringen en de bevoegde federale overheid : [...] 3° over de grote lijnen van het nationaal energiebeleid* ». Het Hof stelde dat de aangevochten bepalingen, aangezien zij juist gewestelijke materies betreffen, niet vallen onder het "nationaal energiebeleid" waarover overleg is vereist.

Het Hof herbevestigde zodoende zijn eerdere rechtspraak dat het rationeel energiegebruik en de nieuwe energiebronnen op land exclusieve gewestaangelegenheden betreffen, en dat wat die materies betreffen alle betrokken actoren op de energiemarkt - met inbegrip van de transmissienetbeheerder en de beheerder van het aardgasvervoersnet - onder de gewestelijke bevoegdheid vallen.

Het Hof verwierp dan ook integraal en zonder voorbehoud alle middelen die namens de federale Ministerraad tegen het voormelde decreet werden ingesteld.

De Vlaamse minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd,

Melissa DEPRAETERE

Bijlage:

1. Arrest GwH nr. 140/2024 van 21 november 2024.